

SLOVESA

Latina někdy vyjadřuje aktivně, **že někdo nechá, dá něco udělat**: (aktivum bývá většinou, když je vyjádřeno kdo to vykonal: *Caesar frumentum per equites comportavit. Caesar pontem in Rheno fecit*. Překládáme dal postavit...

Některá latinská slovesa v pasivu překládáme **slovesem zvratným** *muto - mutari* měnit se: *tempora mutantur et nos mutamur in illis* - časy se mění a my se měníme v nich. Dále *moveo-moveri* pohybovat se, *fallo- falli* klamat se, *augeo- augetur* množit se, *imminuo - imminui* zmenšovat se.

Latina dává přednost **pasivnímu vyjádření**, pokud je podmětem **abstraktum**: *Dei providentia universus hic mundus regitur*. Božská prozřetelnost řídí veškerý tento svět. *Bello vastantur agri*. Válka pustoší pole. *Caesaris virtute Gallia superata est*. Caesar svou statečností porazil Galii.

Latina často nahrazuje pasivum příbuznými podstatnými jmény: *admirari: in admiratione, admirationi esse, admirationem habere; invidere: in invidia esse, in invidiam incidere, venire*.

České sloveso se někdy do latiny překládá **dvěma slovesy**: nastalo jaro *ver esse coepit*, čítávám *legere soleo. etc.*

V latině je velmi oblíbená **hendiadys** (jedno dvěma výrazy): do češtiny často překládáme slovesem a stupňujícím adverbium: *fundereatque fugare* na hlavu porazit, úplně rozprášit; *extinguere et delere* z kořene vyhladit, nadobro; *orare atque obsecrare* snažně prosit; *poscere et flagitare* důtklivě žádat.

Latinské sloveso můžeme někdy vyjádřit **adverbiálním výrazem**: *putare, arbitrari* asi; *non dubito quin* bezpochyby, nepochybně; *accidit ut* náhodou; *necesse est* nezbytně; *non desisto* neustále, bez přestání; *haud scio an* sotva; *soleo* obyčejně; *fieri potest ut* možná; *non multum abest quin* bezmála.

PŘÍSLOVCE - česká překládáme někdy do latiny ablativem substantiva s přívlástkem, nebo slovesem nebo adjektivem nebo vůbec: klidně *aequo animo*; ctnostně *cum virtute*; vytrvale *summa constantia*; stejně *pari modo*; veřejně vyhlásit *edicere*.

České adverbium se někdy do latiny překládá participiem, nebo adjektivem (doplňkovým): za živa *vivus*, po smrti *mortuus*, rád *laetus, libens*.

ZÁPOR - NON popírá jak jednotlivý člen, tak celou větu (věty oznamovací, tázací, zvolací, s konjunktivem možnosti a konjunktivem deliberativním, *ut non* - věty účinkové) další záporná věta se připojuje pomocí *neque* ani, pro zdůraznění klademe *et non*. *Non scholae sed vitae discimus. !! Quam non es superbus*. Jak málo jsi hrdý.

NE se používá při projevu *vůle, přání, a při zákazu*, má platnost spojky ve větách *účelových* aby ne, *snahových, obavných* aby ne = že. Další záporná věta se připojuje pomocí *neve*, při důrazu nebo záporu jen jednoho členu může stát *ut non* (v obsahových větách s *ut*: *Tibi natura certe dedit ut humanitatis parum non haberes*. Příroda ti zajisté dala do vínku nemalou lidskost, značnou..)

ne quidem = ani. *Viri gravis est ne ioco quidem mentiri*. Vlastností váženého muže je nelhat ani v žertu.

Záporka **HAUD** obvykle popírá jedno slovo, zvl. adjektivum nebo adverbium (pokládá se za slabší zápor) *haud ita magnus* ne tak velký; *haud facile* nesnadno; u sloves *haud scio, haud dubito* nepochybuji; Zápor vyjadřují mnohá slova sama osobě jakožto složeniny: *nemo, nullus, nihil, numquam, nego, ignoro*. *Nego* říkám, že ne, popírám; *neque quisquam* (*quidquam, ullus, usquam, umquam* a nikdo (nic, žádný, nikde, nikdy), *ne quis* aby nikdo.

Latina na rozdíl od češtiny klade jen jeden zápor. *Nemo te salutavit*. Nikdo tě nepozdravil. Objeví-li se dva zápory - smysl celé věty je kladný (asi od doby Plautovy): *Nemo te non salutavit*. Nebyl nikdo, kdo tě nepozdravil tj. všichni tě pozdravili. *Non ignoro* dobře vím; *non sum nescius* vím; dobře znám; *non nisi* jen; *non nemo* každý; *nihil non* vše, *nullus non* každý; *numquam non* vždy - zápor *non* zde patří ke slovesu: *Athenienses Alcibiadem nihil non efficere posse ducebant*. Athéňané se domnívali, že A. může udělat všechno.

Pokud však záporka non neguje nikoli sloveso, ale sám záporný výraz, jeho smysl se mění: *Non nemo te salutavit*. Leckdo tě pozdravil (někdo) analogicky: *non nemo* někdo, *non nihil* něco, *non nullus* některý, *non numquam* někdy, *nonnulli* někteří.

<i>non nemo</i>	= někdo	<i>nemo non + sloveso salutavit</i>	= všichni pozdravili
<i>non nullus</i>	= některý	<i>nullus non flevit</i>	= všichni plakali
<i>non nihil</i>	= něco	<i>nihil non vult</i>	= chce všechno
<i>non numquam</i>	= někdy	<i>numquam non vidi</i>	= vždycky jsem viděl
<i>non nusquam</i>	= někde	<i>nusquam non erat</i>	= všude byl

Video de istis abesse non neminem. Vidím, že někdo z nich chybí.

Tuum consilium potest nemo non maxime laudare. Tvůj záměr všichni musí velmi chválit.

Dvojí negace zůstává - pokud jen omezuje: *Nemo, nec deus, nec homo*. Nikdo, ani bůh, ani člověk. *Non enim pretereundum est ne id quidem*. Ani na to se nemá zapomenout.